

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВА АДВОКАТА НА КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ СПІЛКУВАННЯ З КЛІЄНТОМ В РАМКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Прийняття нового закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 (далі – Закон) та нового кПК України від 03.04.2012 значним чином вплинули на зміну правового статусу адвоката-захисника, коло повноважень адвоката і гарантій його діяльності розширено та доповнено.

Наприклад, новий Закон нормативно закріпив право не лише на запитання і отримання документів від установ, організацій і громадян (за їх згодою), а й на вилучення речей, які можуть бути використані в подальшому як докази (п. 7.ст. 20 Закону), а реалізація права на адвокатський запит відтепер забезпечена застосуванням до осіб, що зобов'язані надати таку інформацію у встановлений термін, відповідних санкцій (ст.24 Закону). в свою чергу новий кПК відтепер зобов'язує осіб, що ведуть досудове розслідування, завчасно повідомляти захисника про проведення слідчих дій, а підзахисний може заперечувати проти проведення слідчої дії без участі захисника (п.2.ст.46 кПК України) тд.

розширено і коло гарантій здійснення адвокатської діяльності, наприклад, орган або посадові особи, які затримали адвоката або застосували до нього запобіжний захід, зобов'язані негайно повідомити про це відповідну раду адвокатів регіону; не можуть бути підставою для притягнення адвоката до відповідальності його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта, заяви у засобах масової інформації, якщо при цьому не порушуються професійні обов'язки адвоката; забороняється отождоження адвоката з клієнтом та ін..

Зміст правового статусу адвоката в кримінальному процесі складають професійні та процесуальні права. Професійні права, які являються фундаментом здійснення адвокатської діяльності, закріплює ст. 20 Закону, тоді як процесуальні права відображають специфіку кримінального провадження і розширюють коло невід'ємних професійних прав адвоката в даній сфері. так п.4.ст.46

кПк України вказує, що захисник користується процесуальними правами свого підзахисного, крім тих прав, реалізація яких здійснюється ним безпосередньо. Таким чином крім своїх прав як адвоката, останній набуває додатково права свого підзахисного.

Однією з гарантій здійснення адвокатської діяльності є заборона втручання приватне спілкування адвоката з клієнтом (п. 9 ч. 1 ст. 23 Закону). З однієї сторони це є професійним правом захисника на невтручання в його професійну діяльність, з іншої сторони – це обов'язок адвоката зберігати адвокатську таємницю (ст. 22 Закону), що містить конфіденційну інформацію, яка стала відома адвокату у зв'язку з виконанням його професійних обов'язків. Зміст ч. 3 ст. 47 кПк України фактично дублює положення про те, що захисник без згоди підзахисного не має права розголошувати відомості, які становлять адвокатську чи іншу охоронювану законом таємницю. Аналіз вищезазначених положень дозволяє зробити висновок, що саме умисне розголошення конфіденційних відомостей тягне за собою юридичну відповідальність адвоката. А якщо порушення конфіденційності відбувається не з його вини?

Сьогодні ми хотіли б звернути вашу увагу на проблему спілкування захисника з підзахисним. Ч. 5 ст. 46 кПк України встановлює, що адвокат має право до першого допиту підозрюваного мати з ним побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту – такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості. І тут цікаве уточнення: «такі зустрічі можуть проводитися під візуальним контролем уповноваженої службової особи, але в умовах, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування». Дане положення прямо порушує таку гарантію адвокатської діяльності як невтручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом, тому потребує нагального вирішення.

Почнімо з того, що уточнимо, що являє собою саме спілкування. Спілкування – це процес обміну інформацією за допомогою вербальних і невербальних засобів. Чинний кПк захищає приватне спілкування лише в частині використання співрозмовниками вербальних засобів спілкування, тобто словесних, мовленнєвих, звукових. Психологи встановили, що словами ми передаємо лише 7 відсотків інформації, тоном, інтонацією голосу — 38, а мімікою, позами, жестами — 55. Фактично більше половини (55 %) переданої конфіденційної інформації залишається поза захистом закону,

що може призвести до зловживань зацікавленими службовими особами.

Під візуальний контроль потрапляють міміка, пантоміма, виражальні рухи тіла, а якщо підозрюваний має слухову фізичну ваду, то абсолютно усе спілкування стає доступним уповноваженим службовим особам, які можуть самотійно володіти навиками і розумінням сурдоперекладу чи скористатися допомогою сторонньої особи, що їх має. крім того, слідчі, як правило, є спеціалістами, які володіють різноманітними тактичними і методичними прийомами та знанням юридичної психології.

Не варто забувати і про психологічний стан підозрюваного. тоді як людина, яка опинилася під підозрою, крім природнього напруження і страху, порушення її звичайного життєвого укладу, переживає ще й страх перед органами, що ведуть розслідування, що їм стануть відомі ті відомості, які особа бажає не розголошувати. Навіть, якщо це може дуже допомогти адвокату в здійсненні його діяльності. тим самим знижується ефективність захисту через неповноту даних і підринається довіра до захисника.

вирішення проблеми можливе кількома шляхами:

1. ввести заборону на візуальне спостереження побачення адвоката з клієнтом, не забуваючи і про звукоізоляцію;

2. розташувати у спеціально обладнаному приміщенні камери відео-спостереження під таким кутом, що виключить можливість бачити обличчя осіб, що розмовляють;

3. обладнати приміщення затемненим склом з тієї сторони кімнати, до якої підозрюваний буде повернутий спиною під час спілкування з захисником.

але найбільш доцільним і для сторони захисту і для держави (що стосується коштів на спеціальне переобладнання і обладнання приміщень) буде внести зміни до ч.5 ст. 46кПк України і заборонити візуальне спостереження побачень захисника з підозрюваним.